

การพัฒนารูปแบบการสันนิษฐาน

สาเหตุการตาย

จังหวัดอุบลราชธานี ปี 2550-2553

ปรีชา ทองมูล
สิริพร วงศ์ตรี และคณะ

การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากงานประจำสู่งานวิจัย: R2R เพิ่มคุณค่า พัฒนาคณ พัฒนาบริการ
ครั้งที่ 2 วันที่ 16 กรกฎาคม 2552

ทำไมสนใจทำเรื่องนี้...

ปี 2546 เคยเข้าอบรมการเขียนสาเหตุการตาย(ทำทั่วประเทศ)

ได้นำเสนอสถานการณ์การตายของจังหวัดอุบลราชธานี

สาเหตุการตายที่เป็นที่นิยม (40%)

ชราภาพ ขาดอากาศหายใจ หัวใจล้มเหลว

ระบบ.....ล้มเหลว เสียเลือดมาก

ได้รับบาดเจ็บที่ศีรษะ กะโหลกแตก

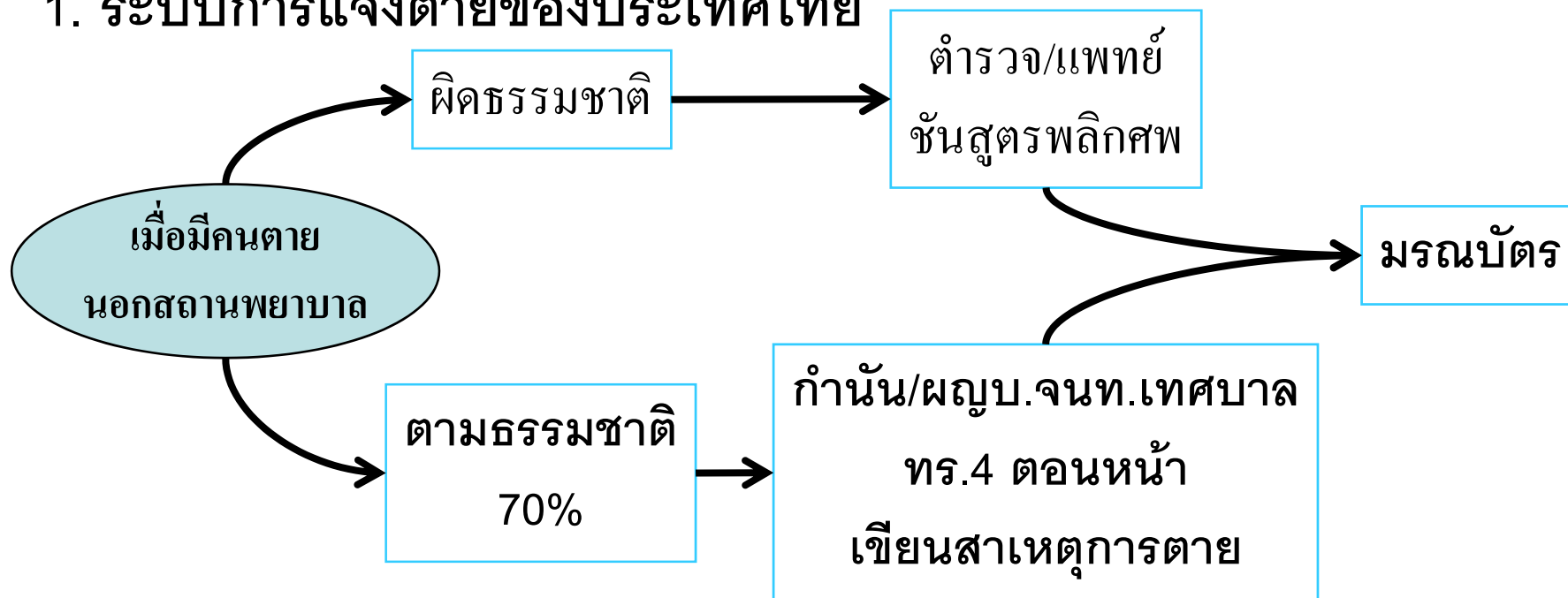
กระดูกหักหลายตำแหน่ง

เป็นอยู่อย่างนี้.....และจะเป็นอย่างนี้....ถ้าไม่ทำอะไร

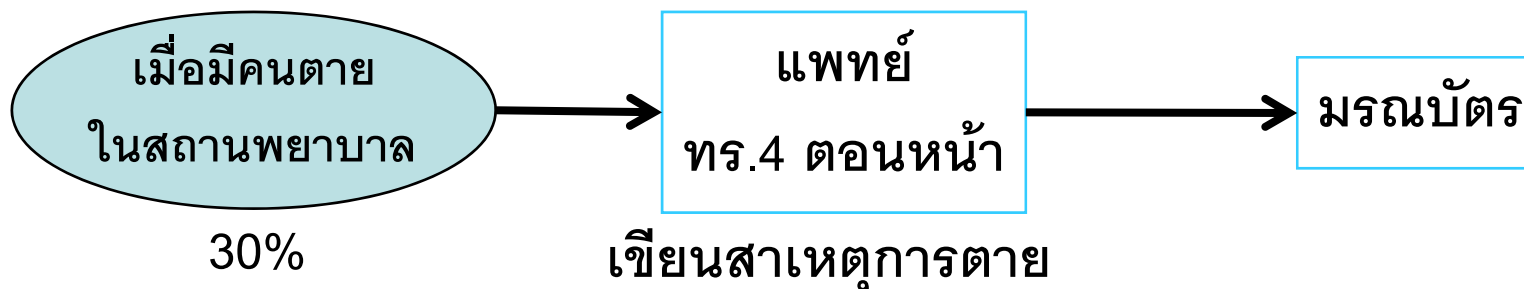
แล้วเราจะแก้ปัญหาสุขภาพของประชาชนได้อย่างไร

ที่เป็นอย่างนี้เพราะอะไร...?

1. ระบบการแจ้งตายของประเทศไทย

2. ความเข้าใจของแพทย์ผู้เขียนสาเหตุการตาย

บทเรียนที่ได้จากปี 2546

กระทรวง พยายามจะให้แพทย์เป็นผู้เขียนสาเหตุการตายทั้งหมด

ปี 2544 นำร่อง 18 จังหวัด

1 มิ.ย. 46 ประกาศใช้แนวทางใหม่ทั่วประเทศ

ตุลาคม 2546 สำนักทะเบียนกลางให้ชะลอ (กลับไปแบบเดิม)

ปัญหาที่พบคือ

- ประกาศใช้ทั้งที่ยังไม่พร้อม
- ประเมินตนเองคลาดเคลื่อน ในประเด็นที่แพทย์เป็นผู้เขียน
(ยกเว้นอำเภอที่ไม่มี รพ.)
แพทย์ตรวจคนไข้ 200-300 คนต่อวัน
- ประชาชนไม่สะดวก เกิดปัญหายุ่งยาก
แพทย์บางท่านให้นำศพมา

สุดท้าย หัวใจล้มเหลว ขาดอากาศ

เริ่มต้นพัฒนาคน พัฒนาระบบ

หลักการ คือ ลดข้อจำกัดที่เคยเกิดในปี 2546 และทำไปข้างหน้า

- ให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุข/พยาบาลปฏิบัติ แพทย์ให้คำปรึกษา
- เตรียมให้พร้อมทั้ง คนและระบบรองรับ

ใช้เครื่องมือที่ได้รับการยอมรับช่วย คือ

การสันนิษฐานสาเหตุการตายโดยการสัมภาษณ์

(Verbal Autopsy ; VA)

อบรมบุคลากรให้ครบทุกสถานบริการ อย่างน้อย 2 คนเพื่อลดข้อจำกัด

- ให้ความรู้ หลักการเขียนสาเหตุการตาย
- ฝึกสัมภาษณ์ สรุป Case โดยใช้ Model Train of Disease = รถไฟมรณะ

ความกังวลของเจ้าหน้าที่ PCU

คำถามเด่นในการอบรมครั้งแรก (ทุกรุ่น)

- มีกฎหมายหรือระเบียบรองรับหรือไม่
- จะมีความผิดหรือไม่
- เป็นภาระ

การแก้ไข

- ออกแบบระบบเพื่อลดความกังวลโดย

ให้เป็นความเห็นชอบของกระทรวงมหาดไทย

- หาเครื่องมือช่วยป้องกัน โดย

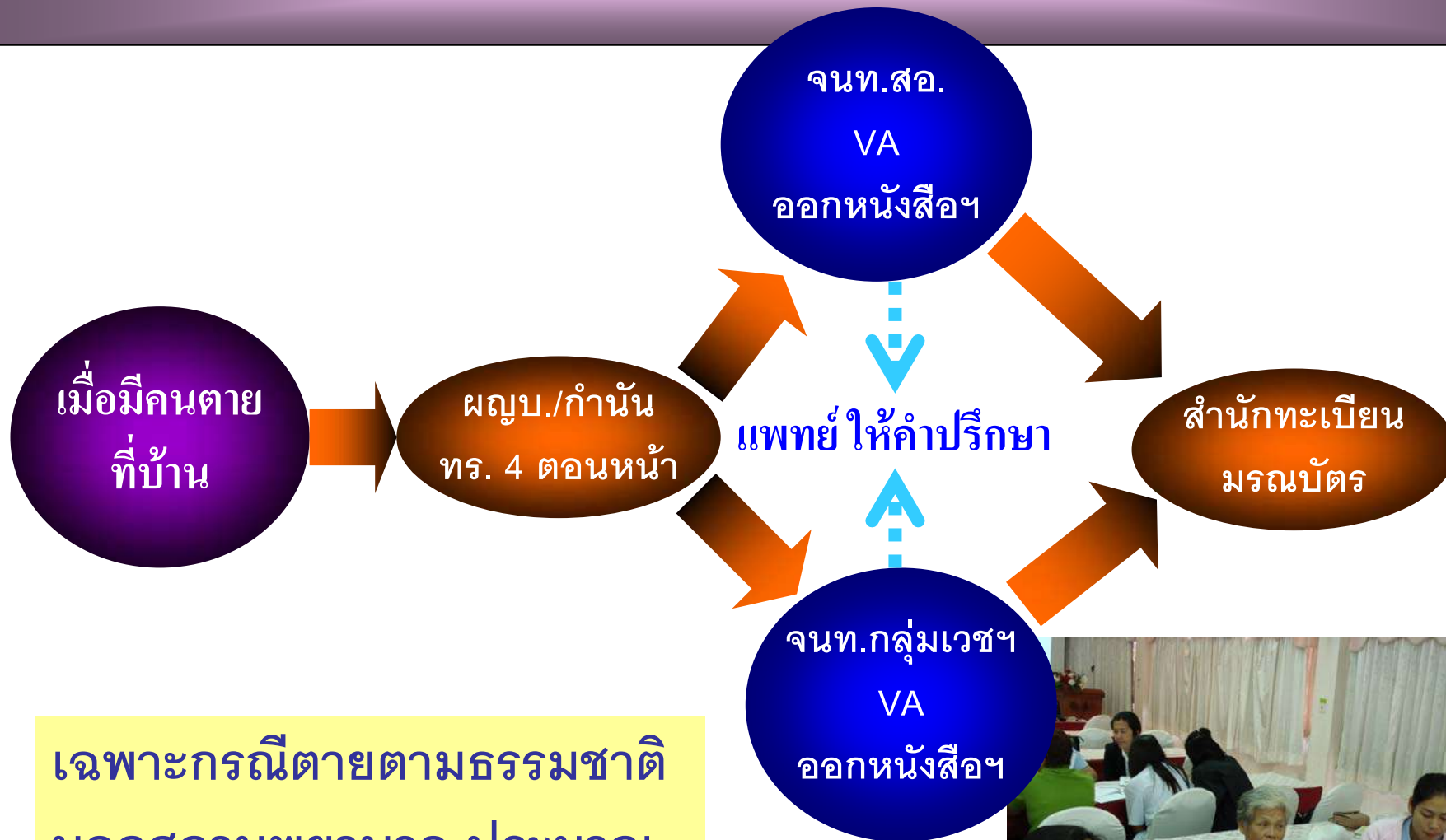
ให้สัมภาษณ์ญาติ และออกหนังสือสันนิษฐานสาเหตุการตาย

“สาเหตุการตาย ได้จากการสัมภาษณ์ ไม่ใช่ตรวจชั้นสูตร”

ขอให้เจ้าหน้าที่ทำอย่างถูกต้องตามขั้นตอน เดือนละ 3 ราย

รูปแบบในการดำเนินงาน

เฉพาะกรณีตายตามธรรมชาติ
นอกสถานพยาบาล ประมาณ
ร้อยละ 70 ของการตายทั้งหมด

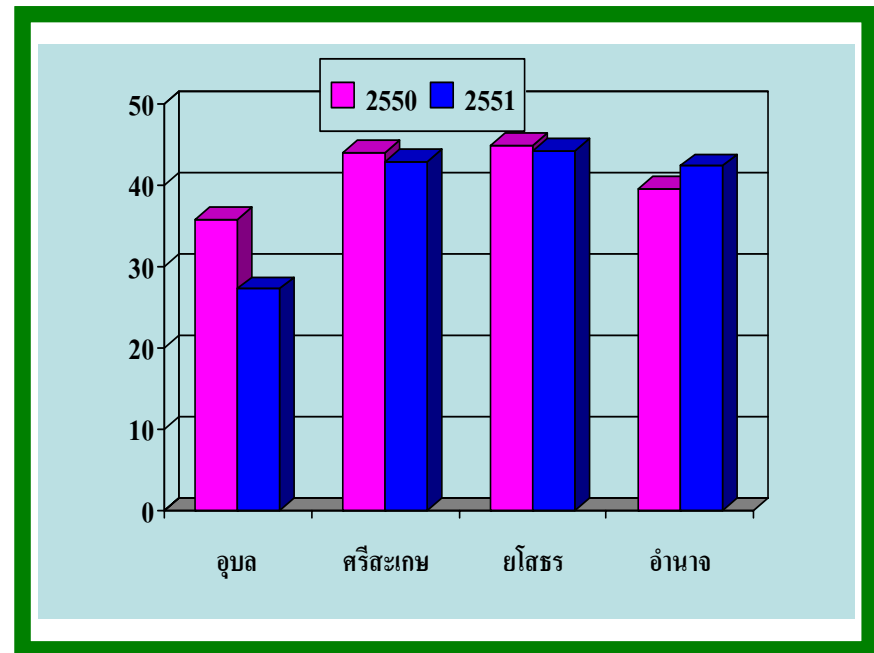
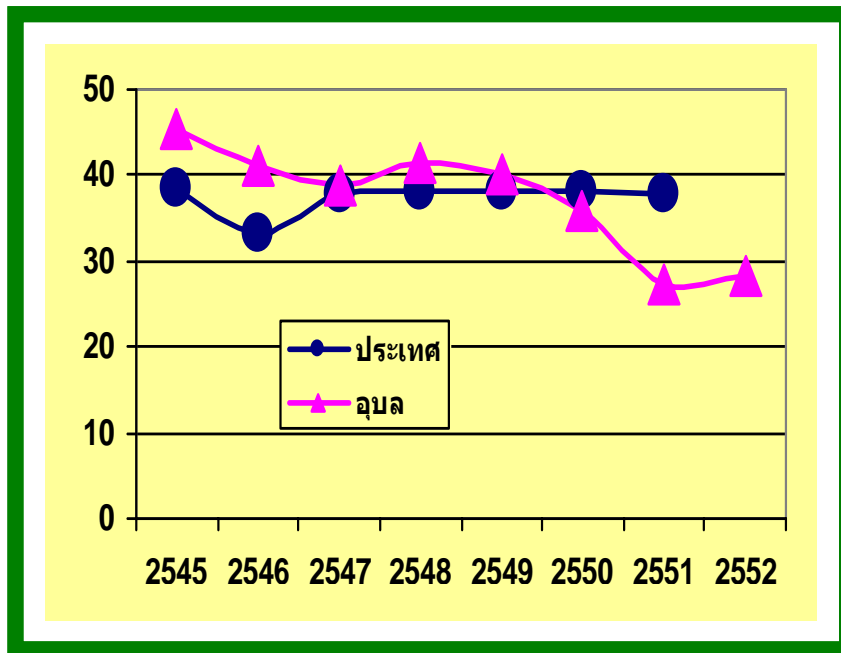
ผลการดำเนินงาน

ระหว่างปี 2551

Audit แบบสัมภาษณ์ พบว่า มีคุณภาพร้อยละ 81.24

สิ้นปี พ.ศ. 2551

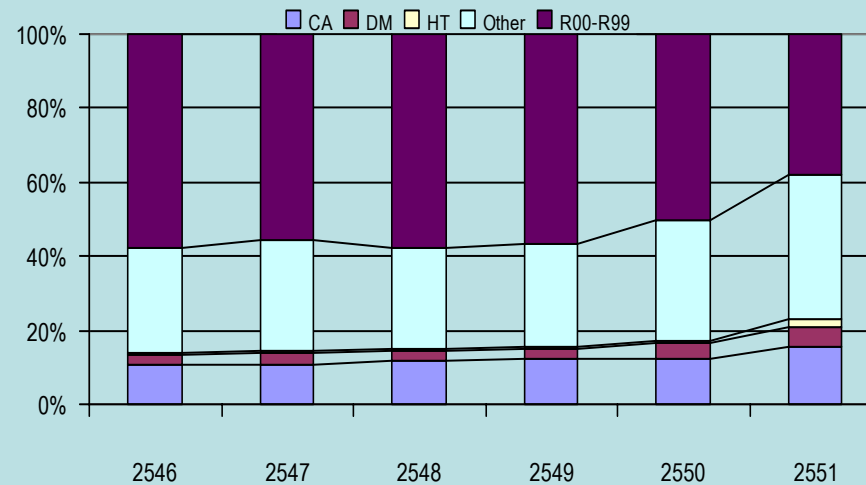
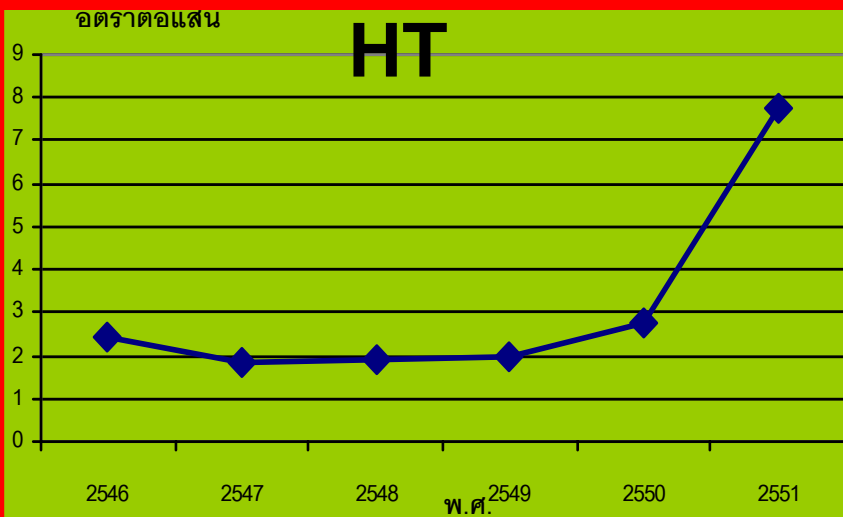
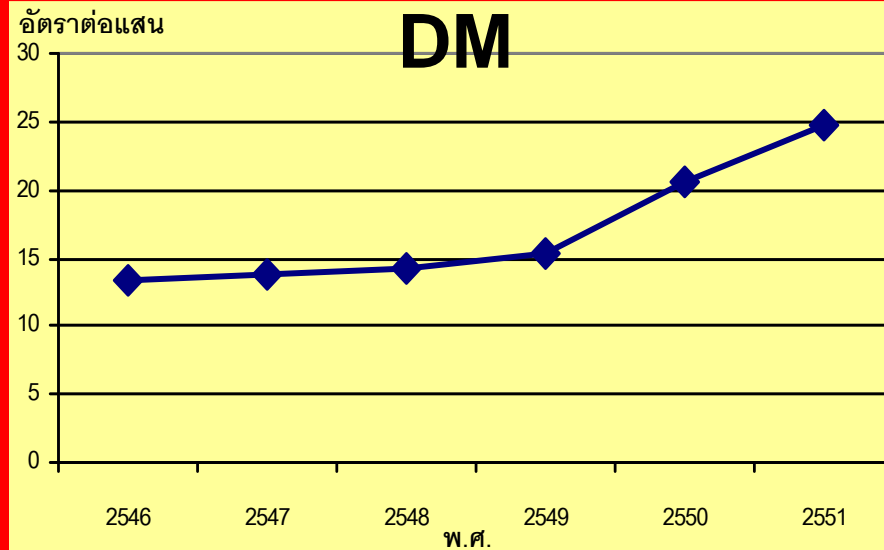
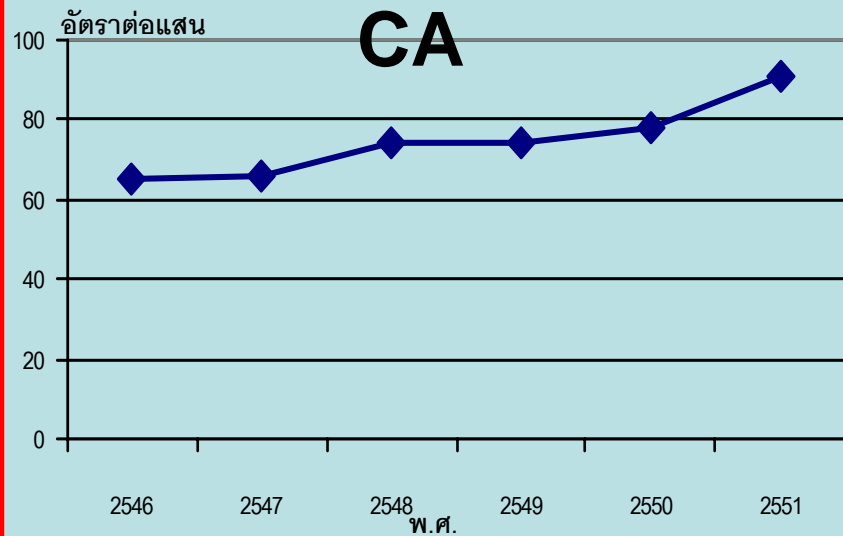
พบว่า สาเหตุการตายที่จำแนกไม่ได้(R00-R99) ลดลงมาก

ผลการดำเนินงาน

สาเหตุการตายที่จำแนกได้ที่พบว่ามีการเปลี่ยนแปลง

ทำเพื่อให้มีความยั่งยืน(Routine)

ระดับจังหวัด

- ติดตาม ควบคุม กำกับ ต่อเนื่อง
- มีระบบควบคุมคุณภาพ **Audit** แบบ **VA**
  - มีระบบรายงาน และช่องทางให้คำปรึกษา
- จัดระบบอบรมคนทดแทน

ระดับอำเภอ

- มีทีม/ผู้รับผิดชอบระดับอำเภอ (สสอ.+รพช.)
- มีแพทย์หรือพยาบาล เป็นที่ปรึกษาของ สอ.หรือคั่นประวัติเพิ่มเติม
- จัดระบบบริการ “ห้ามให้ญาติกลับไปกลับมา”

ญาติมาผิดขั้นตอน เป็นความผิดของเรา ต้องแก้ที่ระบบ

ระดับตำบล

- มีเจ้าหน้าที่บริการ ได้ทุกวัน “ผู้รับผิดชอบ~~ไม่~~อยู่”
- แนะนำซึ่งกันและกัน สอนน้อง สอนพี่ให้ทำได้ต่อเนื่อง

ปัญหาที่พึงระมัดระวัง

1. การสันนิษฐานกรณีตายผิดธรรมชาติ ห้ามทำ
2. การตายที่เกิดทันทีทันใด หรือผู้ตายไม่รู้มาจากไหน
ส่วนใหญ่จะเป็นการตายผิดธรรมชาติ
แนะนำให้ญาติแจ้งตำรวจ เพื่อเข้าสู่กระบวนการชันสูตร
3. เก็บเอกสารหลักฐาน สำเนาคู่ฉบับ เป็นอย่างดี
4. แบบสัมภาษณ์ หนังสือสันนิษฐานต้องเขียนให้
ครบถ้วน สมบูรณ์ ลงลายมือชื่อ
5. ระวังเป็นเครื่องมือของผู้กระทำผิดกฎหมาย

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ผู้บริหารให้ความสำคัญ สนับสนุน กำหนดเป็นนโยบาย
มีกระบวนการติดตาม กำกับต่อเนื่อง
สร้างความมั่นใจให้ผู้ปฏิบัติ
มีช่องทางให้คำปรึกษา
สร้างระบบให้พร้อมก่อนลงมือปฏิบัติจริง

ทำ...เพราะอยากทำให้ดีกว่าที่เป็นอยู่

ข้อมูลที่ถูกต้อง นำไปใช้แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

ความภาคภูมิใจ / ประทับใจที่ำทำเรื่องนี้

ความร่วมมือของผู้ปฏิบัติระดับตำบล(ทำด้วยความตั้งใจตั้งใจ)

“หนูจะสัมภาษณ์ก่อนตายได้ไหม เพราะหนูก็ไปเยี่ยมบ้านบ่อย”

“หนูจะให้ อสม.ช่วยให้อินเทอร์เน็ตได้ไหม เพราะเขารู้ว่าเกิดอะไรขึ้น”

เราได้สร้างความมั่นใจและมอบหน้าที่ที่เราควรทำมานาน แต่ไม่ได้ทำ

“พี่ แรก ๆ หนูไม่ค่อยเข้าใจ

พอ **Case** หลัง ๆ สัมภาษณ์เร็วขึ้น

หนูก็ได้เรียนรู้การวินิจฉัย ได้ความรู้เพิ่มขึ้น”

สิ่งที่อยากให้เกิดขึ้นในอนาคต

การเขียนสาเหตุการตาย

“ควรเป็นหน้าที่ของกระทรวงสาธารณสุข”

โดย เจ้าหน้าที่สาธารณสุข/พยาบาล ประจำ **PCU**

มีแพทย์ของโรงพยาบาลแม่ข่ายเป็นที่ปรึกษา

สถาบันการศึกษาด้านการแพทย์และสาธารณสุข

มีวิชา “การสันนิษฐานสาเหตุการตาย” ในหลักสูตร

ขอบคุณบุคคลสำคัญ

นพ.พินิจ ฟ้าอำนวยผล สำนักงานพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ

พญ.จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์

อ.อรพิน ทรัพย์ล้วน สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์

อ.ชูจิตร นาชีวะ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์

สนับสนุนงบประมาณและให้คำปรึกษา

ที่ปรึกษาระดับจังหวัด

นพ.วุฒิไกร มุ่งหมาย นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี

นพ.สุวิทย์ โรจนศักดิ์โสธร นายแพทย์เชี่ยวชาญ สสจ.อุบลราชธานี

นายนิพนธ์ มานะสถิตพงศ์ นักวิชาการสาธารณสุขเชี่ยวชาญ สสจ.อุบลราชธานี

ขอแสดงความ ยินดี

